

Odlišné stanovisko sudcu Rastislava Kaššáka k uzneseniu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. PL. ÚS 2/2026-28 z 11. februára 2026

V súlade s § 67 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) pripájam k uzneseniu pléna Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. PL. ÚS 2/2026-28 z 11. februára 2026 odlišné stanovisko, ktoré sa týka jeho výroku a odôvodnenia.

Plénium Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) predmetným uznesením prijalo na ďalšie konanie v celom rozsahu návrh skupiny 51 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „navrhovatelia“) na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) o súlade čl. I bodov 4 a 5 a čl. II zákona č. 416/2025 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „zákon č. 416/2025 Z. z.“), s čl. 1 ods. 1, čl. 13 ods. 4, čl. 26 ods. 1, 2 a 4, čl. 31, čl. 46 ods. 1, čl. 49, čl. 50 ods. 3 a 4 a čl. 141 ods. 1 ústavy a s čl. 10 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Navrhovatelia ústavnému súdu navrhli, aby pozastavil účinnosť „minimálne“ čl. II zákona č. 416/2025 Z. z. (novela Trestného poriadku), a preto plénium ústavného súdu v rámci predbežného prerokovania pristúpilo k posúdeniu dôvodnosti pozastavenia účinnosti čl. II zákona č. 416/2025 Z. z., pričom sa v tejto časti stotožnilo s návrhom uznesenia sudcu Ľuboša Szigetiho z predbežného prerokovania, ktorý plénu ústavného súdu predložil ako sudca spravodajca, a pozastavilo účinnosť čl. II bodu 1 zákona č. 416/2025 Z. z. a nevyhovelo návrhu navrhovateľov na pozastavenie účinnosti čl. II bodu 2 zákona č. 416/2025 Z. z. Už na úvod uvádzam, že sa v celom rozsahu stotožňujem s prijatými výrokmi, ako aj s odôvodnením označeného uznesenia.

Sudca spravodajca plénu ústavného súdu zároveň navrhol, aby v záujme dôslednej ochrany ústavnosti v rámci predbežného prerokovania ústavný súd z vlastného podnetu posúdil aj dôvodnosť pozastavenia účinnosti ostatných napadnutých ustanovení, t. j. čl. I bodu 4 (trestný čin marenia volebnej kampane) a čl. I bodu 5 (trestný čin popierania mierového usporiadania po druhej svetovej vojne) zákona č. 416/2025 Z. z., pričom poukázal na to, že v zmysle § 78 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd pozastaviť účinnosť napadnutého právneho predpisu, jeho časti alebo niektorého jeho ustanovenia buď na návrh (§ 79), alebo aj z vlastného podnetu, ak sám na základe vlastných poznatkov dospeje k záveru, že ďalšie uplatňovanie napadnutej právnej úpravy môže ohroziť základné práva a slobody, že hrozí značná hospodárska škoda alebo iný vážny nenapraviteľný následok (pozri napr. uznesenie ústavného súdu č. k. PL. ÚS 12/2021-79 z 15. decembra 2021). Navrhoval pritom, aby ústavný súd rozhodol aj o pozastavení účinnosti čl. I bodu 5 zákona č. 416/2025 Z. z.

(trestný čin popierania mierového usporiadania po druhej svetovej vojne). Tento návrh sudcu spravodajcu však nezískal väčšinu.

Podľa môjho názoru ústavné požiadavky na pozastavenie účinnosti čl. I bodu 5 (trestný čin popierania mierového usporiadania po druhej svetovej vojne) zákona č. 416/2025 Z. z. sú naplnené a ústavný súd mal rozhodnúť o pozastavení účinnosti.

K návrhu skupiny poslancov:

Skôr, než prejdem k samotným dôvodom na pozastavenie účinnosti čl. I bodu 5 napadnutého zákona, teda k podstate môjho odlišného stanoviska, považujem za potrebné pristaviť sa v krátkosti pri návrhu navrhovateľov (poslancov Národnej rady Slovenskej republiky), ktorí sa pred ústavným súdom – veľmi neštandardne – domáhali pozastavenia účinnosti „*minimálne*“ čl. II napadnutého zákona (ustanovení týkajúcich sa spolupracujúcich obvinených). Nie je mi zrejmé, prečo navrhovatelia *výslovne* nežiadali (aj) o pozastavenie účinnosti čl. I bodu 5 napadnutého zákona a čo bolo dôvodom formulácie ich petitu takýmto netradičným spôsobom. Myslím si, že práve pri ochrane ústavnosti nie je žiaden priestor na „prehnanú zdvorilosť“ či „predstieranú striedmosť“ – navrhovatelia majú navrhnúť presne to, čo aj v skutočnosti chcú dosiahnuť. V opačnom prípade môžu napokon zostať sklamaní.

K samotnému uzneseniu pléna:

Účelom inštitútu pozastavenia účinnosti právnych predpisov alebo ich jednotlivých ustanovení, ktorých súlad s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou má byť predmetom posúdenia v konaní podľa čl. 125 ústavy, je zaistenie účinnej a efektívnej ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) v súlade so zásadami vyplývajúcimi z princípu právneho štátu (čl. 1 ods. 1 ústavy).

Ústavný súd stabilne judikuje, že v záujme rešpektovania požiadaviek obsiahnutých v princípe právneho štátu je pri tomto type rozhodnutia potrebné zachovať primeranú rovnováhu medzi požiadavkou účinného a neodkladného opatrenia v prospech ochrany základných práv a slobôd alebo ochrany iného verejného záujmu vymedzeného v čl. 125 ods. 2 ústavy pred negatívnymi dôsledkami účinnosti právneho predpisu, ktorého ústavnosť je sporná, na jednej strane a hodnotou právnej istoty vyplývajúcej zo záväznosti platného práva, ktorého nesúlad sa namieta, princípom demokracie v čl. 1 ods. 1 ústavy (porovnaj PL. ÚS 24/2019-26, bod 42) a požiadavkou rešpektovania zákonodarnej moci (vzhľadom na ústavný princíp del'by moci) a s ňou súvisiacej prezumpcie ústavnosti právnych predpisov na strane druhej (PL. ÚS 17/2014-51, PL. ÚS 8/2017-11, PL. ÚS 26/2019-77, PL. ÚS 3/2024-112).

Článok 125 ods. 2 ústavy viaže oprávnenie ústavného súdu rozhodnúť o pozastavení účinnosti právneho predpisu na existenciu jedného z troch alternatívnych predpokladov: (i) ohrozenie základných práv a slobôd, (ii) hrozba značnej hospodárskej škody alebo (iii) hrozba iného vážneho nenapraviteľného následku, a to za predpokladu takých dôvodov, ktoré zakladajú záver o reálnom, bezprostrednom, konkrétnom a dostatočne intenzívnom ohrození ústavným poriadkom chránených záujmov. Zároveň je zrejmé, že každý z týchto predpokladov je iný a iné musia byť aj podmienky ich aplikácie.

Ohrozenie základných práv a slobôd znamená, že ďalším uplatňovaním napadnutého právneho predpisu, jeho časti alebo jeho ustanovenia bude zúžený chránený rozsah jednotlivých základných práv a slobôd alebo bude výkon týchto práv a slobôd obmedzovaný (sťažovaný) neprimeranými podmienkami či prekážkami.

Ústavný súd musí pri úvahách o ohrození základných práv a slobôd vziať taktiež do úvahy (a) štandard práv (právnú pozíciu) jednotlivcov z obdobia pred napadnutou právnou úpravou, (b) rozsah, v akom bol daný štandard zmenený novou právnou úpravou, ako aj (c) k čomu smeruje návrh na pozastavenie účinnosti a návrh meritórneho rozhodnutia. Ďalej je dôležité prihliadať na (d) reverzibilitu právnej pozície jednotlivcov [(ne)napraviteľnosť záťaží spôsobených napadnutou právnou úpravou] a, prirodzene, aj na (e) charakter základného práva, o ohrozenie ktorého ide (porovnaj napr. PL. ÚS 24/2019-26, PL. ÚS 3/2024-112, PL. ÚS 19/2025-48).

Ústavný súd musí byť zo svojej povahy podozrievavý k obmedzeniam slobody prejavu (PL. ÚS 5/2017), ktorá predstavuje jeden z pilierov demokratickej spoločnosti (II. ÚS 439/2016), resp. je v istom zmysle podkladom pre užívanie všetkých ostatných slobôd (BVerfGE 7, 198). Parafrázujúc filozofa Johna Rawlsa, každé obmedzenie slobody prejavu je aspoň sčasti aj obmedzením demokracie, resp. oslabením jej férových podmienok.

Zásahy do slobody prejavu sú pre demokraciu obzvlášť nebezpečné v situácii, keď dôsledkom uplatňovania tejto slobody má byť trestnoprávny postih (pozri rozsudok Veľkej komory Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Arslan proti Turecku z 8. 7. 1999, sťažnosť č. 23462/94, body 49 a 50). V rozsudku Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci Brasilier proti Francúzsku z 11. 4. 2006, sťažnosť č. 71343/01, ESLP dokonca poukázal na to, že aj priznanie symbolického jedného franku za ohováranie ako občianskoprávny delikt môže mať na slobodu prejavu nežiaduci odstrašujúci účinok, tzv. *chilling effect*.

Z uvedeného dôvodu som presvedčený, že v právnom štáte je bezpečnejšie najskôr preskúmať ústavnosť hmotnoprávnych trestných predpisov obmedzujúcich slobodu prejavu, než vystavovať jednotlivcov záťaži trestného procesu vrátane prípadného odsúdenia. Ústavný súd už v tejto súvislosti judikoval, že stredobodom ústavného práva je jednotlivec a ústavný súd nemôže nechať práve právnú úpravu trestného práva hmotného – verbálnych trestných činov testovať praxou (PL. ÚS 5/2017).

Domnievam sa, že v situácii, keď (i) pri trestnom čine popierania mierového usporiadania po druhej svetovej vojne nemáme konkrétneho a ani hypotetického poškodeného a (ii) ak prípadná reverzibilita následkov spočívajúca v potenciálne neústavnom trestnom stíhaní a odsúdení je prinajmenšom komplikovaná, ak vôbec možná (obnova trestného konania prichádza do úvahy iba v prípade, že trest nebol vykonaný), malo dôjsť zo strany ústavného súdu v zmysle čl. 125 ods. 2 ústavy aj k pozastaveniu účinnosti aj vo vzťahu k § 417f Trestného zákona, teda čl. I bodu 5 napadnutého zákona, a to bez ohľadu na neštandardnú formu petitu návrhu navrhovateľov. Navyše, som presvedčený, že námietka (ne)reverzibility následkov uplatňovania čl. I bodu 5 napadnutého zákona je obzvlášť dôvodná, ak uvažujeme o dôsledkoch napr. vo forme zániku mandátu poslanca Národnej rady

Slovenskej republiky [čl. 81a písm. f) ústavy], pričom v tomto smere sa už istým spôsobom dotýkame aj ústavne chránenej slobodnej súťaže politických síl (čl. 31 ústavy).

Navyše, napriek úprimnej snahe mi nie je zrejmé potreba promptného zavedenia skutkovej podstaty predmetného trestného činu, ktorá by reagovala na (bezprostrednú) hrozbu násilia, nepokojov alebo nárastu zločinnosti (rozsudok ESLP vo veci Leroy proti Francúzsku z 2. 10. 2008, sťažnosť č. 36109/03), resp. by išlo o reakcie na priamu či nepriamu výzvu na násilie, nenávisť alebo netoleranciu (rozsudok Veľkej komory ESLP vo veci Perinçek proti Švajčiarsku z 15. 10. 2015, bod 205 a nasl.; taktiež rozsudok Veľkej komory ESLP vo veci Sürek proti Turecku č. 4 z 8. 7. 1999, sťažnosť č. 24762/94, bod 60 a nasl.; pokiaľ ide o separatistické snahy a potenciálnu hrozbu pre verejnú bezpečnosť, pozri rozsudok ESLP vo veci Gül a ďalší proti Turecku z 8. 7. 2010, sťažnosť č. 4870/02, bod 42, tiež rozhodnutie ESLP o prijateľnosti vo veci Kaptan proti Švajčiarsku z 12. 4. 2001, sťažnosť č. 55641/00). Alebo, reflektujúc judikatúru Spolkového ústavného súdu Spolkovej republiky Nemecko, nevidím žiaden dôvod, aby sme práve v tejto situácii uvažovali o „brániacej sa demokracii“.

Už uvedené je potrebné vnímať v celkovom kontexte, keď zo samotnej skutkovej podstaty trestného činu popierania mierového usporiadania po druhej svetovej vojne nie je zrejmé, popieranie alebo spochybňovanie konkrétne ktorých právnych aktov reprezentatívnych orgánov Československej republiky alebo Slovenskej národnej rady napĺňa objektívnu stránku skutkovej podstaty tohto trestného činu. Vychádzajúc zo znenia napadnutej skutkovej podstaty trestného činu popierania mierového usporiadania po druhej svetovej vojne v spojení (i) s dôvodovou správou k predmetnému pozmeňovaciemu návrhu; (ii) s vyhlásením vlády Slovenskej republiky z 26. novembra 2025; (iii) s predkladacou správou k vyhláseniu vlády z 26. novembra 2025; (iv) s uznesením Národnej rady Slovenskej republiky č. 533 z 20. septembra 2007 a (v) s dôvodovou správou k uzneseniu Národnej rady Slovenskej republiky č. 533 z 20. septembra 2007, tak možno dospieť k záveru, že do okruhu právnych aktov, ktorých popieranie a spochybňovanie kriminalizuje napadnuté ustanovenie, spadajú **tzv. Benešove dekréty**. V tejto súvislosti je však zároveň potrebné zdôrazniť, že z už uvedeného nemožno vyvodit', konkrétne ktorých tzv. Benešových dekrétov sa kriminalizácia ich popierania, resp. spochybňovania týka – či všetkých, či len dekrétov vydaných po II. svetovej vojne, alebo len tých, ktoré sú aktuálne súčasťou platného poriadku Slovenskej republiky. V tejto súvislosti chcem poukázať, že v súčasnej dobe je súčasťou právneho poriadku Slovenskej republiky (z pôvodných celkovo 143 dekrétov prezidenta republiky) iba 9 dekrétov prezidenta republiky vydaných v zahraničí a 48 dekrétov prezidenta republiky vydaných na území Československa (<https://vlada.gov.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/dekrety-prezidenta-republiky-z-hlediska-soucasnosti-2039/#>).

V súvislosti so záverom, že zo samotnej skutkovej podstaty trestného činu popierania mierového usporiadania po druhej svetovej vojne nie je zrejmé, popieranie alebo spochybňovanie konkrétne ktorých právnych aktov reprezentatívnych orgánov Československej republiky alebo Slovenskej národnej rady napĺňa objektívnu stránku skutkovej podstaty tohto trestného činu, je potrebné pripomenúť, že zo zásady *nullum crimen sine lege* vyplýva o. i. aj požiadavka *nullum crimen sine lege certa*, v zmysle ktorej **skutková podstata trestného činu musí byť sformulovaná s dostatočnou presnosťou tak,**

aby jednotlivec mohol tejto skutkovej podstate trestného činu prispôbiť svoje konanie, resp. aby nemal pochybnosti, za akých podmienok sa jeho konanie stáva trestne postihnutelným.

Ďalej by som ešte rád reagoval na relatívne rozšírený argument, že napadnuté ustanovenie tým, že kriminalizuje popieranie a spochybňovanie tzv. Benešových dekrétov, vlastne v konečnom dôsledku pomáha garantovať celistvosť územia Slovenskej republiky. Avšak **otázka určenia štátnych hraníc nie je predmetom úpravy tzv. Benešových dekrétov**, keďže otázka určenia medzištátnych hraníc môže byť z povahy veci (stret záujmov viacerých štátov) len predmetom úpravy medzinárodnej zmluvy medzi štátmi. Uvedené v plnom rozsahu platí aj vo vzťahu k otázke určenia štátnych hraníc medzi Slovenskou republikou a Maďarskom – štátna hranica medzi územím Československej republiky a územím Maďarska bola po prvej svetovej vojne určená Trianonskou mierovou zmluvou zo 4. júna 1920 a následne po druhej svetovej vojne bola 10. februára 1947 v Paríži podpísaná mierová zmluva medzi dvanástimi mocnosťami spojenými a združenými (vrátane USA, ZSSR, Spojeného kráľovstva a Československej republiky) a Maďarskom, ktorej čl. I ods. 4 sa týka určenia hranice medzi Maďarskom a Československom. Vychádzajúc z uvedeného, tak možno uzavrieť, že napadnuté ustanovenie neprispieva k ochrane územnej celistvosti Slovenskej republiky, resp. nebráni popieraniu alebo spochybňovaniu územnej celistvosti Slovenskej republiky.

Je mi ľúto, že do 21. storočí relevantnej diskusie o hraniciach slobody prejavu pri spätnom nahliadaní na vlastnú históriu vstupujeme práve takýmto spôsobom (k slobode prejavu a vysporiadaní sa s históriou pozri napr. *Emanuela Fronza: Memory and Punishment : Historical Denialism, Free Speech and the Limits of Criminal Law*).

Naopak, pri pozastavení účinnosti § 417f Trestného zákona by minimálne podľa navrhovateľov napadnutej právnej úpravy existovala hrozba pre zachovanie nedotknuteľnosti povojnových dokumentov o usporiadaní pomerov po druhej svetovej vojne na Slovensku, ako aj potreba eliminácie hrozby pre mierovú koexistenciu. Domnievam sa, že uvedené nebolo dostatočným spôsobom preukázané, a to obzvlášť v situácii, keď samotný Trestný zákon už pred prijatím napadnutého právneho predpisu prostredníctvom siedmej hlavy druhej časti (Trestné činy proti republike) chráni základy a bezpečnosť Slovenskej republiky a v dvanástej hlave druhej časti (Trestné činy proti mieru a ľudskosti, trestné činy terorizmu a extrémizmu a trestné činy vojnové) zas okrem iného chráni mier samotný.

Mám za to, že tu boli dôvody na prijatie rozhodnutia, ktorým by ústavný súd pozastavil účinnosť čl. I bodu 5 zákona č. 416/2025 Z. z. (trestný čin popierania mierového usporiadania po druhej svetovej vojne).

K následkom uznesenia pléna:

V závere chcem uviesť, že budeme ako spoločnosť až do rozhodnutia ústavného súdu žiť v právnej neistote, či a čo predstavuje naplnenie skutkovej podstaty trestného činu popierania mierového usporiadania po druhej svetovej vojne. Či ju napríklad napĺňa už medializované nosenie reflexnej vesty s nápisom „*Spochybňujem Benešove dekréty!*“. Aby sme sa napokon neocitli v situácii, keď trestné právo nebude sledovať ochranu spoločnosti, demokracie

a právneho štátu, ale bude nástrojom politického boja. Pretože v takom boji niet žiadnych víťazov.

V Košiciach 11. februára 2026

Rastislav Kaššák
sudca